

Er referens

Justitiedepartementet

ju.remissvar@regeringskansliet.se

ju.L2@regeringskansliet.se

diariennr: Ju2025/02091

Vår referens:

Svenskt Näringsliv

Stina Wallström

Senior handelsexpert

stina.wallstrom@svensktnaringsliv.se

+46 (0)70 852 69 39

Remissvar: En ny produktansvarslag SOU 2025:103

Svenskt Näringsliv har tagit del av betänkandet 'En ny produktansvarslag' (SOU 2025:103) och vill härmed framföra följande synpunkter.

Vi välkomnar ambitionen att modernisera och harmonisera produktansvarsreglerna i linje med det nya EU-direktivet (2024/2853). En tydlig, teknikneutral, lagstiftning som gäller lika i hela EU är avgörande för svenska företags konkurrenskraft på den inre marknaden. Vi uppskattar särskilt att utredningen varit noga med att bevara det som är välfungerande i befintlig svensk lagstiftning och endast föreslagit ändringar där det är nödvändigt för att uppfylla det nya EU-direktivet, eller för att anpassa reglerna till teknisk utveckling och nya produktkategorier. Det bidrar till kontinuitet, enkelhet och rättssäkerhet för både företag och konsument.

De största risker och tveksamheter som näringslivet ser i förslaget har sitt ursprung i det nya EU-direktivet om produktansvar, inte i den svenska utredningens egna initiativ. Utredningen har haft till uppgift att genomföra direktivet i svensk rätt och är bunden av direktivets fullharmoniserande karaktär. Därmed är det framför allt EU-lagstiftningen som introducerar de nya riskmomenten, medan utredningen i flera fall försöker mildra eller tydliggöra dessa där det är möjligt. Vi vill trots detta lyfta de risker vi ser i vårt remissvar då de kan komma att medföra ökade kostnader, osäkerhet eller administrativa bördor för näringslivet.

Harmoniserat konsumentskydd

Den nya lagen innebär en full harmonisering inom EES, vilket minskar risken för nationella särregler och förenklar för företag som verkar gränsöverskridande.

På ett fåtal punkter medger lagen nationella särkrav. Vi anser att utredningen här hittat en god balans mellan konsumentskydd och rättssäkerhet för företag då den:

- Även fortsättningsvis medger ansvarsbefrielse för utvecklingsskador som inte går att förutse.
- Rekommenderar att regressrätten ska följa svensk praxis där konsumenten tillförsäkras skadestånd, medan den som betalat skadeståndet ges möjlighet att kräva tillbaka hela eller delar av beloppet från andra ansvariga.
- Anser att direktivets krav på editionsplikt redan uppfylls genom bestämmelser i rättegångsbalken, där det anges att rätten ska göra en intresseavvägning mellan bevisbetydelsen och motpartens intresse av att inte lämna ut handlingen.

Vi finner direktivets presumptionsregler, där bevisbördan i särskilda fall mildras eller vänds, oroande. Syftet är att underlätta för skadelidande, särskilt i tekniskt eller vetenskapligt komplexa fall, där det annars kan vara mycket svårt att bevisa exakt vad som gått fel med en produkt. Risken är dock att företag hamnar i ett rättsosäkert läge då ansvaret faller på dem att bevisa att produkten inte orsakat skada.

Denna risk accentueras ytterligare då skadebegreppet i den nya lagen omfattar mer svårbevisade skador som medicinskt erkänd skada på psykisk hälsa. Att talan får väckas upp till 25 år från att preskriptionstiden börjat löpa om personskadan är latent bidrar även det till osäkerhet, särskilt för de företag som sätter komplexa och/eller innovativa produkter på EU:s inre marknad.

Eftersom direktivet inte tillåter nationella särkrav eller undantag i dessa delar måste utredningen införliva direktivets krav i svensk lag. Vi uppskattar att detta, så långt det är möjligt, görs enligt svensk rättstradition med hänvisning till befintliga svenska regler och rättspraxis för att förklara och motivera hur presumption och bevislättning ska tillämpas.

Den digitala produkten

Den nya lagen utvecklar produktansvaret till att, utöver fysiska produkter, omfatta även programvara och digitala tillverkningsfiler. Detta innebär att ex. utvecklare eller producent av programvara, inklusive leverantörer av AI-system, kommer att betraktas som tillverkare i lagens mening. Detta kan ses som en nödvändig modernisering, men kommer sannolikt att innebära ny gränsdragningsproblematik innan vägledningar tagits fram och prejudicerande rättsfall slagit fast vilken säkerhet en person har rätt att förvänta sig från dessa nya produktgrupper.

Den cirkulära produkten

Den nya lagen utökas till att omfatta den som väsentligt ändrar en produkt efter att den släppts ut på marknaden eller tagits i bruk. En sådan operatör kommer att betraktas som tillverkare av en ny produkt. Endast om den som väsentligt ändrat produkten kan visa att säkerhetsbristen inte har samband med den del av produkten som ändrats kan ansvar utkrävas från den ursprungliga producenten. Slutfördelning av ansvar för väsentligt ändrade produkter kommer att behöva utvecklas över tid för att möjliggöra cirkulära affärsmodeller och samtidigt säkerställa ett rättvis produktansvar. Här kommer angränsande rättsakter som European Product Act och Circular Economy Act att bli viktiga.

Den globala produkten

Den nya lagen innebär utökat ansvar för nya aktörer i värdekedjan. Leverantörer av distributionstjänster, näringsidkare som, utan att äga produkten, erbjuder minst två av tjänsterna magasinering, paketering, adressering och expediering, kan bli produktansvariga om det inte finns någon annan ansvarig aktör inom EES. Onlineplattformar kan även de bli ansvariga för skador som orsakats av de produkter plattformen tillgängliggör. Dessa nya aktörer kommer att behöva information om sitt utökade ansvar och vägledning till vad de behöver göra för att uppfylla de nya kraven på ansvarstagande för produkter de i praktiken ofta har begränsad kontroll över. Här är det viktigt att säkerställa koherens med ex. Digital Service Act som reglerar ansvar för denna typ av aktörer.

Avslutande synpunkter

Svenskt Näringsliv ser positivt på ambitionen att skapa en modern och harmoniserad produktansvarslagstiftning och tackar utredningen för ett väl genomfört arbete. Vi uppskattar särskilt utredningens ambition att bevara det som är välfungerande i befintlig svensk lagstiftning och endast föreslå ändringar och tillägg när så krävs för att uppfylla det nya EU-direktivet.

Trots detta kommer utvidgningen av produktansvaret till nya produkter, aktörer och skadetyper sannolikt att leda till ökade kostnader för näringslivet för ex. ansvarsförsäkring, utbildning och nya rutiner. Här blir den praktiska implementeringen av direktivet i alla EUs länder viktig för att säkerställa proportionalitet och rättssäkerhet. Svenska företag kan komma att prövas på alla marknader där de är verksamma och det är sannolikt att vissa svårare tolkningsfrågor kommer att avgöras genom prejudikat. En viktig princip att hålla fast vid i framtida rättsfall är därför att företag endast bör hållas ansvariga för sådant de rimligtvis kan kontrollera.